

פניני מבשר טוב

ליקוטי אמרים מתורת מורינו ורבינו הקדוש והטהור זיע"א הכ"מ
מביאלא

פרשת משפטים

גדולה תורה שנותנת חיים - שלומדים באופן
הראוי ובתנאים של התורה
ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם.
(כא א)

והנה אנו רואים בזמן הזה שיש ריבוי
תורה מאוד, ולכאורה יש להפליא, מדוע אין
אנו רואים שהתורה משפיעה חיים וכל טוב,
כמ"ש באבות [ו' י:]: "גדולה תורה שהיא
נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם
הבא, שנאמר: כי חיים הם למוצאייהם ולכל
בשרו מרפא. ואומר: רפאות תהי לשרך
ושקוי לעצמותיך. ואומר: עץ חיים היא
למחזיקים בה ותומכיה מאושר. ואומר: כי
לוית חן הם לראשך וענקים לגרורותיך.
ואומר: תתן לראשך לוית חן עטרת תפארת
תמגנך. ואומר: אורך ימים בימינה בשמאלה
עושר וכבוד. ואומר: כי אורך ימים ושנות
חיים ושלום יוסיפו לך, ע"כ. אלא הענין
בזה שחסר בתנאים של עצם קיום התורה,
וממילא אין התורה יכולה להשפיע.

והוכחת יסוד הדברים שעל האדם לוותר
מרוחניות שלו לטובת חבירו, הרי אנו רואים
בהלכה. דכתב המגן אברהם [או"ח תרנ"ח ס"ק
יב] בשם מטה משה: "אדם שיש לו אתרוג

דינים שנפעלים בעולם על ידי מחשבות רעות
ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם.

וראה מה שכתב בזה אאמור"ר בספה"ק
חלקת יהושע על התורה [משפטים] וז"ל: "ואלה וכו'.
עפ"י מעשה מהבעש"ט
זצללה"ה, שנפל הקופסא של טאביק
[מאחד] באמצע התפילה, [והרימו], והקפיד
תלמיד אחד, ובזה נתעורר דין עליו, עד
שפעל הבעש"ט זצללה"ה שלמד בעצמו
זכות עליו. ובכן זה מרומז ואלה המשפטים,
באם מתעורר דין ח"ו, הוא העיקר אשר
תשים לפניכם, שאתם בעצמכם מעוררים
זה, עכ"ל"ק.

הרי לנו מדבריו הקדושים שהוכיח
מהמעשה הנ"ל שכאשר מתעוררים דינים
בעולם הרי זה מתעורר על ידי מחשבות
רעות שמקטרגים על אחרים ח"ו. וממילא
אין האדם יכול לומר, שלא עשה מאומה,
שכן כנתבאר אף מחשבה בעלמא שמקטרג
על חבירו, יכולה להזיקו בפועל ולגרום לו
רעה, מלבד הפגם הגדול שפוגם בנפשו
ומצער את השי"ת.

מחשבה ורצון פרק טז

ועוד ענין יותר חמור מאוד בזה, ענין שרואים שמדקדקים בקלה כבחמורה, אולם רק במצוות שבין אדם למקום ולא במצוות שבין אדם לחבירו.

ועד כמה חמור הדבר, נראה מעובדא שהיה עם הגה"ק רבי חיים מצאנו זצוקללה"ה, שפעם אחת בכה בדמעות שלישי מאין הפוגות, ולסוף ראו שנרגע מעט ונחה דעתו, ושאלו אותו זקני הרבנים והחסידים לפשר דבר. ואמר שנתעורר מהפסוק [יחזקאל טו ז]: "רבכה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שדים נכוננו ושערך צמח ואת ערום ועריה". ופירש שיתכן והאדם יהיה גדול מאוד, רשכבה"ג ומרביץ תורה, והינו "שדים נכוננו", [כמ"ש עירובין נד. שנמשל לדברי תורה], ותגדלי על ידי זה ותרבי מאוד, ונדמה לך שאתה נמצא ברום המעלות בעבודת השם יתברך, וראש גולת ישראל, ובכל זאת אפשר שאתה רחמנא ליצלן עוד מהסט"א. [וכ"כ ידוע כעין זה מהרה"ק ר"צ מזידיטשוב זצוקללה"ה]. ועל כן בכה והתמרמר מאוד על הספיקות במצבו. אכן שוב נזכר שהוא אוהב יהודי מאד מאד, ואם כן התבונן בדעתו שאין הוא יכול להיות מהסט"א, דאם כן לא היה אוהב יהודים. ובזה נחה דעתו קצת. והוא מעשה נורא ואיום שהיה צריך לעורר עד עמקי תהום הלב והנפש.

עכ"פ נלמד מאנשים שמדקדקים במצוות שבין אדם למקום בקלה כבחמורה, ויש להם רח"ל שנאת הבריות, הרבה יש לחשוש שהם מהסט"א, אם יש להם שנאת חנם לבני ישראל, ואפילו לבריות.

מיוחד, ובעיר אחרת אין להם כלל, מוטב שישלחנו לשם, והוא יברך על של הקהל". וכן פסק לגבי נר חנוכה [סי' תרעא ס"ק א]: "אם יש לו שמן בצמצום ולחבירו אין לו כלל מוטב שידליק בכל לילה אחד, ויתן גם לחבירו, דהא מדינא אין צריך אלא אחד".

נמצא שאף שחפץ להדר במצוות, מ"מ עליו לוותר מההידור שהוא ענין עבדות ורוחניות שלו, לטובת רוחניות דחבירו. לפי שעיקר תכלית קיום התורה והמצוות הוא לעשות נחת רוח להבורא יתברך, ואם כן מה לו אם המצוה מתקיימת על ידו או על ידי אחרים, וודאי יש יותר נחת רוח להשם יתברך שכולם יקיימו המצוות. אמנם כאשר הוא אנוכי, וכל כוונתו היא אך לגרמיה, לא יוותר על ההידור שלו, אפילו שאחרים לא יוכלו לקיים המצוה. ובזה אין השם יתברך חפץ, לפי שאין כאן ביטול להשם יתברך. וזהו יסוד "לפנים משורת הדין", לא רק בגשמיות אלא אף ברוחניות.

אמנם אם משפיע לזולתו, אזי וודאי ישפיע לו השם יתברך, ולא יחסר לו כלום אף אם נראה לו שמפסיד לעצמו על ידי שמשפיע לזולתו, ואז יזכה באמת לתורה. .. ושמעתי מרב אחד מחו"ל, שאמר שעד שבא לירושלים לא ידע שיש כל כך הרבה פרטים בהלכות שכנים בחושן משפט. ומהיכן זה נובע: מזה שכל אחד מתכוין רק לעצמו ולאנוכיותו, ומעמיד דבריו על הדין ואינו עושה לפנים משורת הדין. ולפי דברי הרמב"ן כל זה נכלל בכלל 'ועשית הישר והטוב', היינו כל הלכות שכנים וכדומה. ומהו ענין ישר והטוב, פשרה שמוכן לוותר משלו..

(סוטה יב). וכעצם השמים לטהר – משננאלו היה אור וחדוה לפניו.

ומעתה בין תבין גודל מעלת השמחה בזמנים הללו של הגלות המר, שהשם יתברך מצטער תמיד בצערן של ישראל. וכמו שנאמר "ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר" פירש"י: "היא היתה לפניו בשעת השעבוד, לזכור צרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים". הרי שהשם יתברך בכל צרתם בגלות לו צר, [כגמרא סנהדרין מו, שהוב"ל].

ואם כן בוודאי ענין גדול עד מאד להביא שמחה וחדוה בעולמות העליונים, ולפני השם יתברך. וזהו אחד הענינים הנפלאים שאפשר לזכות בהם בגלות, מה שלא היה שייך בזמן בית המקדש, שאז היה ממילא שמחה בכל העולמות, בשמחתן של ישראל. והבין דבר זה, שיש דברים שאפשר לזכות בהם בגלות, מה שאי אפשר היה בזמן ביהמ"ק. ואשרי הזוכה לזה.

הקדמת סידור חלקי"ל לשב"ק עמ' יח

פניני השיעורים - 'שיעורי מבושר טוב'

הפסח, אם עובר על לא תשחט על חמץ דם זבחי או לא. שבשגגת אריה (סי' עח) נקט בפשטות שעובר, והצל"ח (פסחים מט) כתב שאף שעובר בכל ימצא, מ"מ אינו חשוב בזה כשוחט זבחו על החמץ. וצ"ב סברת המחלוקת.

והנה, דברי הגמ' שאף שדבר הגורם לממון לאו כממון דמי מ"מ עובר בחמץ שאחריותו עליו, יש להבין בב' אופנים. הט"ז (סי' תמ סק"ד) כתב שכוונת הגמ' היא שבקרא דלא ימצא גילה רחמנא שלגבי איסור חמץ חשבינן לדבר הגורם לממון כממון. אך יש לפרש באופן אחר, שבחמץ בנוסף על האיסור על חמץ שבבעלותו הוסיפה

ונראה שזהו חכמה נפלאה של הסט"א בזמנים הללו להרשות לבני ישראל לדקדק במצוות שבין אדם למקום, ולהיות שונא שנאת חינם, ועל ידי זה מאבד עולם הזה ועולם הבא. כמ"ש בשה"ק תולדות יעקב יוסף שחילוק עבודת היצה"ר בין דורות הראשונים לדורות האחרונים, שבדורות הראשונים היה עבודתו להפסיד בני ישראל עולם הבא, ובדורות אחרונים עולם הזה ועולם הבא. ועל ידי שנאת הבריות מאבדים שני עולמות, ודו"ק ואכמל"ב.

בין אדם להבירו עמ' קי-קיג

גודל מעלת השמחה בגלות - שאפשר לפעול מה שלא היה אפשר בזמן ביהמ"ק

ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וגו'. (כד י')

וברש"י: כמעשה לבנת הספיר - היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים

לא תשחט על חמץ דם זבחי (כג, יח) לא תשחט את הפסח ביד בניסן עד שתבער את החמץ (רש"י)

בגמ' פסחים (ה:): איתא דמי שמופקד אצלו חמץ וקיבל עליו אחריות עובר עליו בפסח אף שאינו שלו. ומבואר בגמ' שלא מבעיא למ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי, אלא אפילו למ"ד דבר הגורם לממון לאו כממון דמי, שאני הכא דכתיב לא ימצא, שמתרבה מזה אף חמץ שקיבל עליו אחריות.

ונחלקו האחרונים בדין מי שאין לו חמץ שלו אך יש לו חמץ שקיבל עליו אחריות, ושחט

זה. ויש אחרונים שחלקו ע"ז, ע"י עונג יו"ט (סי' כה), תומים (סי' עב סק"ג) ושד"ח (חומ"צ סי' כה).

ונראה שתלוי בהנ"ל, שאם כל דבר הגורם לממון לגבי חמץ כממון דמי, א"כ הכא שגם אם יפשע בשמירה לא יפסיד דמי החמץ כי אם ההלואה לא הוי דבר הגורם לממון ואין עובר עליו. אך אם דין מיוחד הוא בקבלת אחריות על חמץ שאסרתה תורה, הכא אף שאינו מתחייב מלא שווי החמץ אלא בשווי ההלואה, סוף כל סוף קבלת אחריות היא זו ועובר.

ובדברים אלו יבואר מחלוקת האחרונים הנ"ל, שהשאגת אריה סבר שחמץ שקיבל עליו אחריות חשוב כממונו מכיון שגורם לממון הוא, וא"כ כששוחט הפסח בעוד החמץ באחריות הוי ככל מי שחמץ בבעלותו שעובר בלא תשחט. והצל"ח סבר שאין החמץ כממונו, אלא שעובר עליו באיסור מיוחד של קבלת אחריות הנלמד מלא ימצא. וא"כ שאין החמץ שלו, אינו חשוב על ידו כשוחט פסח על חמץ, ואינו עובר בלא תשחט. (נערך מתוך מבש"ט קדשים סי' יג אות ו, ופסחים ח"א סי' א אות ז-ח וסי' ב אות ד-ה)

תורה להזהיר שלא לקבל אחריות על חמץ, אף שלא כממונו דמי. וכן דעת הגר"י.

וכמה נפק"מ יש בדבר, דהט"ז (סי' תמא סק"ג) פסק שמי שמשכן לו גוי חמץ מעכשיו בתנאי שלא יפרע חובו בזמן הפרעון שחל לאחר הפסח, אף שמשכן לו על תנאי עובר על חמץ זה בפסח. שאם המקבל אחריות עובר אף שאין זה חמץ שלו, כ"ש במשכון שיש צד שיהיה שלו שעובר. והמג"א (סק"ד) חלק וכתב שכיון שעל צד שהגוי יפרע בזמן לא יהיה המשכון שלו, אין עובר עליו.

ונראה שהט"ז אזיל לטעמיה, שבאיסור חמץ שבאחריותו נאמר שכממונו דמי, ועל כן שפיר דן ק"ו שאם באחריות בעלמא הוי כממון, כ"ש היכא שיש צד שיהיה שלו לגמרי. והמג"א סבר שנתחדש בזה איסור חדש של קבלת אחריות אף שאין החמץ שלו, וא"כ אין להוכיח מזה לדין חמץ על תנאי שהוא אופן אחר לגמרי. וישראל שמופקד אצלו חמץ של גוי שלוה מהישראל כסף, והסכימו שאם יאבד החמץ יפטר הלוח מפרעון החוב, פסק במקור חיים (סי' תמ סק"ג) דזה חשוב כקבלת אחריות ועובר על חמץ

אמרו לו תלמידיה רבינו. למדנו אריות חיים ונזכר לוי השלם הכא. וכתבתי.

אורחות חיים

שנשמעו מרבינו תנול יו"ע ח"מ
והשתדלו לדייק במקורם

הוראות אלו ניתנו לשואלים בפרטיות - והמשתמש על דעתו

לימוד בסעודות שבת

שאלתי את הרבי מה ללמוד עם המשפחה בסעודות שבת, חשבתי אולי הלכות ברכות הנהנין שהרבי החלקת יושע מעורר על כך, או שמירת הלשון. אמר לי הרבי על כך: בשבת צריך ללמוד הלכות שבת.

קניית כרטיס הגרלה

סיפר אברך מאנ"ש: היה לי תקופה ובה מצב קשה עם הכסף, ושאלתי את הרבי זי"ע הכ"מ, שיש כמה דברים שאני חייב בדחיפות, ולא נראה לי באופק איהו אפשרות להשיג את

הכסף, ורק אופן אחד נראה לי שזה לקנות כרטיס הגרלה, אז אולי אני יעשה זאת עבור השדלות. הרבי הרהר מעט, והיה נראה כי אינו חפץ לענות, ולכסוף אמר: אתה יכול לעשות את זה, אבל לא זה מה שיעזור לך.

מקוה בכל יום

פעם הרבי זי"ע שאל בחור מאנ"ש שבא להתייעץ עמו, האם הוא הולך למקווה בכל יום. הבחור ענה כי הוא משתדל בכך, אמר לו הרבי אל תשתדל, אלא תלך למקווה בכל יום.
